

KONTRATË BINJAKËZIMI
Përkrahje për Statistikat
Kosovë

RAPORTI MBI MISIONIN

3.2.1.2 Reduktimi final i kohës së prodhimit dhe përmirësimi i cilësisë së ASN-së

Komponenti nr 3 Statistikat e Biznesit

Mision i udhëhequr nga Virginia Balea, Statistikat e Danimarkës

10 deri 14 Nëntor 2014

IPA 2012

Emri, adresa dhe emaili i autores

*Virginia Balea
Statistics Denmark
Sejrøgade 11
DK-2100 Copenhagen Ø
Denmark
Tel: +40723649647
Email: virginia.balea@insse.ro*

Përmbajtja

Përmbledhje ekzekutive.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
1. Komentet e përgjithshme.....	4
2. Vlerësimi dhe rezultatet	4
3. Konkluzionet dhe rekomandimet	5
Aneksi 1. Termat e Referencës	6
Aneksi 2. Personat e takuar.....	9

Lista e shkurtesave

ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
TeR	Termat e Referencës
NACE rev.2	Klasifikimi i veprimtarive ekonomike, revisioni 2
ASN	Anketa Strukturore e Ndërmarrjeve
STS	Statistikat afatshkurta
SUTs	Tabelat ofruese-përdoruese

Përmbledhje ekzekutive

Qëllimi i misionit ishte të analizohet grumbullimi i të dhënave duke përdorur pyetësin e ri të Anketës Strukturore të Ndërmarrjeve (ASN) dhe rishikimi i këtyre të dhënave sipas kërkesave të rregulloreve dhe nevojave të Llogarive Kombëtare.

Grumbullimi i të dhënave është vonuar për disa arsye, si: aprovimi i pyetësit në ASK është vonuar; përkthimi i pyetësit nuk është bërë me kohë dhe disponueshmëria e vonuar e kornizës së mostrës. Puna në terren ka filluar në korrik-gusht dhe futja e të dhënave është bërë në shtator. Shkalla e përgjigjes është shumë e ulët, rreth 50%, që e vë në dyshim cilësinë e rezultateve përfundimtare.

Përveç kësaj, programi i TI-së për futjen e të dhënave është ndërtuar pa ndonjë rregullë kontrollim dhe validimi. Validimi ka filluar në fillim të nëntorit. Futja dhe editimi i të dhënave ka filluar më vonë, pasi janë pranuar pyetësit në letër nga ndërmarrjet. Nuk ka pasur një mjet për editimin e të dhënave dhe kjo është reflektuar në cilësinë e ulët të të dhënave.

Në mënyrë që të tejkalohen problemet e përmendura më sipër dhe të prodhohen disa indikatorë konsistentë, është propozuar përdorimi i të dhënave administrative.

Duhet të përmendet që pengesa kryesore për zhvillimin e mëtejshëm të anketës strukturore të ndërmarrjeve është numri i kufizuar i stafit. Analizat e të dhënave të ASN-së janë bërë nga një person dhe procesi është realizuar në mënyrë manuale.

1. Komentet e përgjithshme

Ky raport misioni është përgatitur në kuadër të Projektit të Binjakëzimit „përkrahje për Statistikat”. Misioni ka qenë të këshillohen dhe të punohet me profesionistët e ASK-së mbi ASN-në. Pyetësi është rishikuar gjatë misionit të kaluar. Gjithashtu, ka pasur konsultime me grupin e misionit 2.3.1.1: Vazhdim i përkrahjes për implementimin e Planit të Veprimit.

Objektivat kryesore të misionit ishin:

- Shqyrtimi i rezultateve nga grumbullimi i të dhënave i realizuar me pyetësin e ri të ASN-së.

Konsulentët dëshirojnë të falënderojnë të gjithë zyrtarët dhe personat e takuar, për mbështetjen dhe informacionet e vlefshme që kanë dhënë, gjë që ka lehtësuar shumë punën e tyre gjatë qëndrimit në Kosovë.

Këndvështrimet dhe vëzhgimet e paraqitura në këtë raport janë ato të konsulentëve dhe jo domosdoshmërisht përputhen me këndvështrimet e BE-së, ASK-së apo Statistikave të Danimarkës.

2. Vlerësimi dhe rezultatet

Ekspertja ka dhënë rekomandimet e saj në lidhje me progresin e punës në kuadër të kohëzgjatjes së Projektit të Binjakëzimit, duke pasur parasysh kapacitetin absorbues në kuadër të ASK-së. Fillimisht për shkak të numrit të vogël të stafit, ekspertja rekomandon një koordinim të fuqishëm të zhvillimit të statistikave të biznesit.

Detyrat prioritare duhet të jenë ato që sjellin më shumë përfitime. Pyetësi i ASN-së është ridizajnuar për t'iu përgjigjur kërkesave të rregulloreve mbi ASN-në dhe është përdorur për grumbullimin e të dhënave për vitin 2013. Prioritet duhet të ketë procesimi i të dhënave të ASN-së.

Duke u bazuar në pyetësin e ridizajnuar, të dhënat e grumbulluara janë në përputhshmëri me kërkesat e rregullores së ASN-së, në aspektin e variablave. Zbërthimi i të dhënave sipas aktivitetit dhe klasës së madhësisë nuk mund të sigurohet.

Grumbullimi i të dhënave është vonuar për disa muaj në krahasim me planin fillestar dhe shkalla e përgjigjes është shumë e ulët. Shkalla e përgjigjes prej 51% për pjesën që automatikisht përfshihet në anketë dhe nën 50% për pjesën tjetër të mostrës nuk i bën rezultatet e anketës të përdorshme. Për këtë arsye është propozuar të përdoren burime shtesë të të dhënave. Të dhënat administrative/fiskale do të përdoren për imputimin e të dhënave që mungojnë.

Përveç mos-përgjigjes së lartë për disa kapituj, ka pyetje për të cilat nuk janë dhënë fare përgjigjet (zbërthimi i konsumit të ndërmjetëm sipas kategorive, zbërthimi i shërbimeve të transportit sipas llojit të mallrave të transportuara dhe investimeve).

Për shkak se nuk ka pasur kontrolle validimi gjatë editimit të të dhënave, koherenca dhe konsistenca e tyre është mjaft e ulët. Në disa raste shuma e elementeve është e ndryshme në raport me atë totale, disa prej të dhënave ishin në mijëra në vend të njësive dhe kishte gjithashtu disa gabime shtypi.

Bazuar në rregullat e kontrolleve të pyetësit, janë aplikuar formulat e kontrolleve të dyfishta për të korrigjuar shifrat ekzistuese.

Sa i përket pyetjeve pa përgjigje, është diskutuar dhe rekomanduar të përdoren të dhënat fiskale, të dhëna që tanimë janë në dispozicion në ASK. Indikatorët kryesorë në dispozicion janë: qarkullimi, punësimi dhe shpenzimet. Këto të dhëna do të përdoren për të imputuar vlerat e munguara. Bazuar në informatat e imputuara, indikatorët shtesë do të kalkuloohen bazuar në disa algoritma. Ekspertja ka siguruar formulat për të llogaritur indikatorët shtesë dhe algoritmat, për stafin e ASN-së në ASK.

Sa i përket ngritjes së të dhënave, është diskutuar gjatë takimit me stafin e ASK-së në lidhje me metodën që duhet përdorur. Është rekomanduar që, kur aplikohen peshat, të merren parasysh informatat shtesë në lidhje me mos-përgjigjet.

3. Konkluzionet dhe rekomandimet

Në përgjithësi, konsulentët mendojnë që ASK-ja ka një bazë relativisht të mirë për statistikën e biznesit në kuptimin e regjistrave të mira administrativë për komunitetin e biznesit dhe marrëdhëniet të mira bashkëpunimi me autoritetet relevante.

Çështjet kryesore sa i përket statistikave janë afatet kohore, cilësia dhe mbulueshmëria e statistikave. Do të ishte shumë e dobishme nëse ASK do të bënte një analizë të anëve të forta, mangësive, mundësive dhe kërcënimeve për të gjithë procesin e ASN-së dhe pastaj ta rishikojë dhe riorganizojë disa prej proceseve (për shembull grumbullimin e të dhënave në terren dhe editimin e të dhënave).

Të dhënat administrative duhet të përdoren në të ardhmen për të kontrolluar konsistencën e të dhënave të grumbulluara dhe për të kompletuar të dhënat e ndërmarrjeve të anketuara.

Është rekomanduar të zhvillohet një program i TI-së për editimin e të dhënave dhe i njëjti të përfshijë rregullat e validimit dhe kontrollit.

I tërë procesi i grumbullimit të të dhënave dhe procesimi duhet të rishikohet në mënyrë që të reduktohet koha e nevojshme për prodhimin e ASN-së.

Mbajtja e variablave të ngjashme nga një vit në tjetrin në modelin e pyetësorit (punësimi, shpenzimet, të hyrat dhe stoqet) është elementi kyç për të pasur konsistencë të të dhënave vjetore. ASK është këshilluar të përdorë pyetësorin e thjeshtuar për ndërmarrje mikro dhe të vogla dhe të mos përfshijë tabelat për konsumin e ndërmjetëm për ato kategori të ndërmarrjeve.

Numër i pamjaftueshëm i stafit që merret me ASN-në është pengesa kryesore për zhvillimin e mëtejshëm të statistikave strukturore të ndërmarrjeve. Emërimi i një personi shtesë, goftë me orar të pjesshëm, për të punuar në ASN gjatë procesit të validimit do të reduktohte kohën dhe do të përmirësonte cilësinë e të dhënave.

Plani punues i propozuar:

- Validimi i të dhënave

Afati kohor: Dhjetor 2014-Janar 2015

- Diseminimi i të dhënave (preliminare)

Afati kohor: Dhjetor 2014

- Ofrimi i të dhënave preliminare për vitin 2013 për Llogaritë Kombëtare

Afati kohor: Janar 2015

Aneksi 1. Termat e Referencës

Projekti i Binjakëzimit i BE-së KS12 IB ST 01 Përkrahje për Statistikat

Termat e Referencës:

Komponenti 3: Statistikat e Biznesit

Aktiviteti 3.2.1.2: Reduktimi final i kohës së prodhimit dhe përmirësimi i cilësisë së ASN-së.

Afatet kohore:

TeR –data e fillimit: 30 Tetor 2014

Fillimi / fundi i aktivitetit: 10-14 Nëntor 2014

Raprotimi: 21 Nëntor 2014

Rezultatet obligative të komponentit:

Rezultati obligati	Intervenimi	Pikë referimi	Burimet e informacionit	Supozimet
Rezultati obligativ 3.2	Anketa Strukturore e Ndërmarrjes (ASN) Reduktimi i kohës së prodhimit dhe përmirësimi i cilësisë së ASN-së.	<ul style="list-style-type: none"> Raporti i misionit që përshkruan punën e bërë dhe punën, që do të bëhet, lidhur me pyetësin dhe dizajnin e mostrës 	<ul style="list-style-type: none"> Raportet tremujore të projektit Raportet e misionit 	<ul style="list-style-type: none"> Kapacitet i mjaftueshëm absorbimi Qasje në të dhënat administrative dhe të anketave Numër i vogël i stafit i i nvolvuar në implementim Stafi punon në detyrat përkatëse në periudhën midis misioneve

Subjekti / qëllimi i aktivitetit 3.2.1.2:

Të konsultohen dhe të punohet me profesionistët e ASK-së mbi ASN-në. Në bashkëpunim me ASK-në, ekspertja do të analizojë rezultatet nga grumbullimi i të dhënave me pyetësin e ri të ASN-së. Ky pyetësor është rishikuar gjatë misionit të kaluar. Përveç kësaj, do të ketë konsultime me grupin e përfshirë në misionin 2.3.1: Vazhdim i përkrahjes për implementimin e Planit të Veprimit. Ky mision do të realizohet me ekspertët e LLK Znj. Clementina Ivan-Ungureanu, Z. Timmi Roelle Gravesen dhe Z. Søren Larsen, në të njëjtën javë me misionin në komponentin e biznesit.

Rezultatet e pritura nga aktiviteti 3.2.1.2:

Pas këtij misioni, stafi i ASK-së do të ketë më të qartë çështjen e grumbullimit dhe editimit të të dhënave të grumbulluara me ndihmën e pyetësorit të ri. Në bashkëpunim me misionin e Llogarive Kombëtare, do të sigurohet një mirëkuptim i përbashkët lidhur me ASN-së në Statistikat e Biznesit dhe në departamentin e Llogarive Kombëtare.

Stafi i ASK-së:

Z. Ismajl Sahiti, Shef i Divizionit, ismail.sahiti@rks-gov.net (Component Leader)

Z. Hysni Elshani, Shef i Sektorit, hysni.elshani@rks-gov.net

Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës, muhamet.kastrati@rks-gov.net

Znj. Valdete Navakazi, Zyrtare e Lartë për Statistikat Afatshkurta, valdete.navakazi@rks-gov.net

Znj. Luljeta Krasniqi, Zyrtare e Lartë për ASN, luljeta.krasniqi@rks-gov.net

Z. Bekim Bojku, Zyrtar i Lartë për Statistika të Energjisë, bekim.bojku@rks-gov.net

Stafi i Llogarive Kombëtare, sipas nevojës

Ekipi i Binjakëzimit i ASK-së:

Udhëheqës i projektit Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombëtare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Homologu i RTA, Z. Teuta Zyberi, Zyrtare e Lartë për Marrëdhënie me Jashtë, teuta.zyberi@rks-gov.net

Ekspertja e vendeve anëtare:

Znj. Virginia Balea, Konsulente e Lartë, Statistikat e Danimarkës, Virginia.balea@insse.ro

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit:

Z. Per Knudsen, RTA, pkn@dst.dk

Znj. Nora Zogaj, Asistente e RTA, nzogaj@yahoo.com

Përshkrimi i historikut për aktivitetin

Gjatë misionit të parë në misionin e binjakëzimit mbi Statistikat e Biznesit, ‘Vlerësimi i përgjithshëm i Statistikave të Biznesit dhe prioritetizimi i veprimeve (3.1.1)’ dy ekspertët danezë Peter Ottosen dhe Søren Netterstrøm theksojnë lidhur me ASN-në:

Çështja më e rëndësishme është të ketë të dhëna të gatshme për Llogaritë Kombëtare në një fazë më të hershme.

Metodat për përzgjedhjen e mostrës, imputimin dhe vlerësimin mund të kenë nevojë të rishikohen.

Arsyeja kryesore për disponueshmërinë e vonshme të të dhënave është vonesa në mostrën e RSB-së. Kjo çështje duhet të adresohet nga RSB dhe duhet të bëhen disa përmirësime për vitin 2013. Pasi të mblidhen të dhënat, ato verifikohen, të dhënat e munguara merren nga njësitë më të mëdha (+200 punonjës) ose imputohen. Kjo zgjat 2 muaj. Projekti duhet t'i ketë parasysh këto çështje në mënyrë që të gjenden mënyra për të përmirësuar më tej afatet kohore.

Pyetësori dhe metodat për vlerësimin duhet të shqyrtohen dhe rishikohen, nëse është e nevojshme.

Duhet të përgatitet një plan zhvillimor afatgjatë për të ardhmen.

Në misionin e kaluar, po ashtu realizuar nga Virginia Balea, ekspertja ka theksuar: *Qëllimi i misionit ka qenë të analizohet pyetësori aktual i Anketës Strukturore të Ndërmarrjeve (ASN) dhe i njëjti të rishikohet në mënyrë që të përshtatet me kërkesat e rregulloreve të BE-së në lidhje me ASN-në, dhe t'i përgjigjet nevojave të Llogarive Kombëtare. Janë shtuar disa kapituj për të adresuar kërkesën për prodhimin e tabelave të ASN-së sipas Rregullores 295/2008 për industri, ndërtimtari, tregti dhe shërbime. Katër kapituj shtesë janë shtuar në mënyrë që të ketë përputhje me kërkesat e Llogarive*

Kombëtare, për të kalkuluar tabelat ofruese përdoruese, bazuar në të dhënat që duhet të mblidhen për vitin 2013.

Objektivi i dytë ka qenë çështja e dizajnit të mostrës për ASN për vitin 2014. Është ofruar një dokument se si të dizajnohet mostra, bazuar në përzgjedhjen e rastësishme. Cilësia e Regjistrimit të Biznesit duhet të përmirësohet, në mënyrë që Regjistri i Biznesit të mund të përdoret në mënyrë të duhur si kornizë e mostrës për të gjitha anketat e biznesit.

Aktivitetet, që duhet të ndërmerren si përgatitje për misionin:

Të gjithë raportet e kaluar të misionit mbi ASN-në mund të gjenden në www.dst.dk/kosovo

Aktivitetet e pritura janë:

- Seminar me pjesëmarrësit e ASK-së mbi të dhënat e reja të ASN-së

Produkti i pritur:

- Raporti mbi misionin – sipas modelit të raportimit
- Plani i detajuar për aktivitetet e ardhshme në komponentin 3.2 në projektin e binjakëzimit

Aneksi 1. Programi, Nëntor 2014

Dita	Vendi	Koha	Ngjarja
1	ASK	10:00	Hyrje
		10:00 – 16:00	Seminar: Rishikimi i të dhënave të ASN-së
2	KAS	09:00-16:00	Seminar: Rishikimi i të dhënave të ASN-së Takimi me ekspertët e misionit 2.3.1.1 (LLK)
3	KAS	09:00-16:00	Seminar: Rishikimi i të dhënave të ASN-së
4	KAS	09:00	Seminar: Rishikimi i të dhënave të ASN-së
5	KAS	09:00	Shkrimi i raportit
		10:30	Pauza për kafe
		10:00	Shkrimi i raportit
		12:00	Dreka
		13:15	Takimi me ekspertin, udhëheqësin e komponentit dhe RTA

Aneksi 2. Personat e takuar

ASK:

Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Departamentit të Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombëtare
Z. Hysni Elshani, Shef i Sektorit
Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës
Z. Luljeta Krasniqi, Zyrtare e Lartë për ASN

Ekipi i projektit:

Per Knudsen, RTA
Nora Zogaj, Asistente e RTA